

ΓΛΩΣΣΙΚΑΙ ΣΠΟΥΔΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ

ΠΕΙΔΗ, ὡς γνωστόν, οἱ Ἕλληνες πρῶτον ἡσχολήθησαν περὶ τὴν φιλοσοφίαν καὶ ἔπειτα περὶ τὴν γλῶσσαν, καὶ ἀπὸ τῶν φιλοσοφικῶν μελετῶν ἦλθον κατὰ μικρὸν εἰς τὰς γλωσσικὰς, διὰ τοῦτο κατ' ὀρχὰς παραδεχόμενοι ὅτι αἱ λέξεις ἐτέθησαν τοῖς πράγμασιν ὀρθῶς, ἔκριναν ὅτι αὗται κατ' ἀνάγκην θὰ εἶχον ἄμεσον σχέσιν πρὸς τὰς δηλουμένας ὑπ' αὐτῶν ἐννοίας, καὶ δὴ ὅτι καλῶς ἀναλυόμεναι θὰ ἐδίδασκον ἡμᾶς τὴν οὐσίαν αὐτῶν τῶν πραγμάτων, ἐν ἐνὶ λόγῳ ἀπὸ τῆς γνώσεως τῶν λέξεων δυνάμεθα νὰ ἐλθωμεν εἰς γνῶσιν τῶν πραγμάτων. Ἐντεῦθεν ὁρμώμενοι ἔπεχειρουν νὰ ἐτυμολογῶσιν, ἤτοι νὰ ἀναλύωσι τὰς λέξεις εἰς τὰ στοιχεῖα αὐτῶν, τὰ συνθετικὰ μέρη, τὰς συλλαβὰς ἢ καὶ τὰ γράμματα, καὶ νὰ ἀναζητῶσιν ἐν τούτοις αὐτὰς τὰς ἐννοίας τῶν πραγμάτων. Δι' αὐτὸ ἐδιδάχθη ὅτι ἡ *δικαιοσύνη* λ. χ. ὠνομάσθη οὕτως ὡς οὕσα τοῦ *δικαίου συνέσις*, ἡ *Σελήνη* ἢ *Σεληναία* ὡς *σέλας νέον* τε καὶ *ἔνον* ἔχουσα, ὁ *Ποσειδῶν* ὡς *Ποσιδέσμος* κτλ. Τοσοῦτον δὲ προέβησαν βαθμὴδὸν εἰς τὴν ταύτισιν τῶν φθόγγων καὶ τῶν ἐννοιῶν τῶν λέξεων, ὥστε ἐξέφερον τὴν παράδοξον θεωρίαν ὅτι «*τῇ λέξει συμβαίνει τὸ αὐτὸ ὅπερ καὶ τῷ δι' αὐτῆς σημαινόμενῳ πράγματι*», καὶ λοιπὸν *φηλήτης* (= κλέπτης) ἀπὸ τοῦ *ὑφελέσθαι* ὑφαιρέσει τοῦ *υ*, ὁ γὰρ κλέπτης ὁμοίως ἐνδειαν ποιεῖ, οὐ χάριν καὶ (ἡ λέξις) φωνῆς ἐνδειαν ἐνεδέξατο. Ὅμοίως ἐκκίνητο τὸ ὄνομα *Ἀρης* πολυειδῶς καὶ ἀνωμάλως, ὅτι θεὸς ὢν τῶν μαχῶν καὶ τῶν πολέμων συνετάραξε τὴν κλίσιν κτλ.

Τοιοῦτοτρόπως ἡ μέθοδος αὕτη, ἐπειδὴ δὲν ἐλάμβανε πρὸ ὀφθαλμῶν τὰς παλαιότερας φάσεις τῆς γλώσσης, καὶ οὕτως ἔστερειτο τῆς ἱστορικῆς ἐξετάσεως καὶ γνώσεως τῶν παλαιότερων καὶ παλαιοτάτων γλωσσικῶν φαινομένων, ὅποια καὶ ἡ Ἑλληνικὴ καὶ αἱ ἀδελφαὶ γλῶσσαι ἐμφανίζουνσιν ἡμῖν σήμερον, ἤγαγεν εἰς μεγάλα ἄτοπα. Βραδύτερον παρατηρήθη ὅτι ὅπως ἐν τῇ λογικῇ ἡ ἀλήθεια δὲν κεῖται ἐν τοῖς ὅροις τῆς προτάσεως ἀλλ' ἐν αὐτῇ τῇ προτάσει, ἐν τῇ συνάψει τῶν ὅρων αὐτῆς εἰς πρότασιν, οὕτως ἀνάγκη καὶ ἐν τῇ γλώσσῃ ἡ ἀλήθεια δὲν δύναται νὰ περιέχηται ἐν ἐκάστῃ λέξει χωρὶς, ἀλλ' ἐν τῇ συνδέσει αὐτῶν εἰς προτάσεις

καὶ φράσεις, τότε ἡσχολήθησαν περὶ τὴν πρότασιν, τὴν σύνταξιν, καὶ οὕτως Ἀπολλώνιος ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἐγένετο ὁ πατὴρ τῆς συντάξεως.

Ἀλλὰ πλὴν τούτων οἱ Ἕλληνες ἐξήτασαν τὴν γλῶσσαν αὐτῶν καὶ ἀπὸ καλλιλογικῆς, αἰσθητικῆς ἀπόψεως. Καὶ φαίνεται λίαν φυσικὸν ὅτι ἔθνος ὅπερ τοσοῦτον ἐλάτρευσεν, ἔθεοποίησε τὸ καλόν, ἔμελλε πάντως νὰ ἐξετάσῃ καὶ τὰ στοιχεῖα τῆς γλώσσης αὐτοῦ καὶ κατὰ τοῦτο, νὰ ζητήσῃ νὰ ἐξάρῃ, καταδείξῃ καὶ συστήσῃ τὰ καλά, ἀποτρέψῃ δὲ ἀπὸ τῶν ἀπαρεσκόντων αὐτῷ. Ἐντεῦθεν οὐ μόνον οἱ συγγραφεῖς πλεῖστον ἐπεμελοῦντο κατὰ τὴν σύνταξιν τῶν ἔργων αὐτῶν, ἵνα ἐκλέγῃσι καλὰς, εὐήχους λέξεις καὶ φράσεις, ἀλλὰ καὶ οἱ Γραμματικοὶ ἐφρόντιζον ν' ἀποτρέψωσιν ἀπὸ τῶν *κακεμμάτων, τῶν κακοσυνθέτων, τῶν ἐχόντων ἐπαλληλίαν ὁμοίων συμφώνων, κακοφωνίαν, ἀπὸ τῶν οὐκ εὐφώνων, τῶν δυσεκφόρων, τῶν δυσφήμων, τῶν οὐκ εὐγραμματῶν* κτλ.

Διὰ τῶν μελετῶν καὶ διδασμάτων τούτων κατωρθώθη ὥστε οὐ μόνον τὰ πονήματα τῶν μεγάλων συγγραφέων, ἐπιμελῶς καὶ ἐπὶ μακρὸν περὶ αὐτὰ ἀσχολουμένων, νὰ ἀποβαίνωσι πλήρη εὐρυθμίας, εὐστομίας καὶ χάριτος καὶ δὴ χάρμα καὶ ἐντρυφήμα τῶν ἀναγινωσκόντων, ἀλλὰ καὶ ὁ συνήθης τῶν πεπαιδευμένων λόγος νὰ ἔχῃ μουσικόν τι καὶ ἡδὺ ἐπὶ τούτῳ δέ, οὐχὶ ἄνευ τινὸς ἴσως φθόνου, ὁ Ὁράτιος εἶπεν ὅτι «μόνοις τοῖς Ἕλλησι δέδοται λαλεῖν στρογγύλῳ τῷ στόματι».

Νοεῖται δ' οἰκοθεν ὅτι ἐκεῖνοι πρὸς ἐπιτυχίαν τῶν ἀγαθῶν τούτων καὶ περὶ τὴν καλὴν ἀπαγγελίαν σφόδρα ἡσκούντο καὶ μεγάλως ἐφιλοτιμοῦντο ν' ἀναγινώσκωσι λαμπρῶς, καὶ τὰ συγγράμματα αὐτῶν δὲν ἐδημοσίευσεν εὐθύς ὡς ἐπεράτουν αὐτά, μετὰ ὑγρὰν ἀκομὴν τὴν μελάνην· ἀλλ' ἐπὶ μακρὸν (ἐννέα ὅλα ἔτη παραγγέλλει ὁ Ὁράτιος) ἐφύλαττον παρ' ἑαυτοῖς, διώρθουν καὶ συνεπλήρουσιν αὐτά, ἢ ὅπως λέγει ὁ Πλούταρχος περὶ τοῦ Ἰσοκράτους ὅτι «*ἀντίθετα καὶ πάρισα καὶ ὁμοιοπύκνωτα κολλῶν καὶ συντιθεῖς μονοτονὸν κολαπτήρσι καὶ ξυστήρσι τὰς περιόδους ἀπολεαίνων ἐγήρασεν*». Ἀλλ' ἀκριβῶς διὰ τοῦτο διότι ἐκεῖνοι ἐγήρασκον τελειοποιούντες τὰ ἔργα αὐτῶν, ταῦτα οὔτε ἐγήρασαν οὔτε θὰ γηράσωσιν, ἀλλ' αἰείποτε νέα καὶ θάλλοντα ἀνεγινώσκοντο πάντοτε, διέπλαττον τοὺς γενναίους χαρακτηῖρας καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ ἔκτοτε μέχρι σήμερον ὑπῆρξαν τὸ παιδεύμα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

Γ. Ν. ΧΑΤΖΙΑΚΙΣ

Εἰς ἀδεξίαν κυμβαλίστριαν

Τόσο πολὺ χριστιανικὰ πᾶνε τὰ δάκτυλά σου,
ποῦ δὲν γνωρίζει ἢ ἀριστερὰ τί κάνει ἢ δεξιὰ σου!

ΣΑΤΑΝΑΣ